

ASPECTE ALE NUMISMATICII ROMÂNEȘTI. MONEDELE DIN ARGINT ȘI AUR ÎN PERIOADA 1866-1947

Perioada 1866-1947 este marcată de Casa de Hohenzollern - Sigmaringen, sub sceptrul căreia s-a aflat România. Este, totodată, o perioadă în care statul român modern a cunoscut o evoluție rapidă și s-au înregistrat realizări semnificative: Independența de Stat, Marea Unire din 1918 etc. Am ales acest interval deoarece din punct de vedere numismatic este extrem de interesant. Atunci s-a definit și consolidat moneda națională și, de asemenea, au fost emise cele mai multe monede din metal prețios din istoria modernă și contemporană a României. Subiectul abordat este destul de restrâns, făcând referire numai la monedele din argint și aur. Anterior anului 1866 România se afla într-un „haos monetar”. Nu exista o monedă națională și în consecință teritoriul românesc era practic „invadat” de toate monedele europene aflate în circulație la momentul respectiv. Pentru schimburi erau folosite tot felul de monede străine, lucru ce făcea aproape imposibilă stabilirea unor prețuri corecte sau a unei monede de referință. Prima tentativă de introducere a unei monede naționale îi aparține domnitorului Alexandru Ioan Cuza. Acesta a încercat implementarea unei monede unice – *romanatul* –, încercare sortită eșecului¹. De asemenea, au existat „probe de monedă”, însă nici acestea nu au fost puse în circulație².

Odată cu venirea pe tron a principelui Carol I începe o nouă perioadă în numismatica românească. În anul 1867 a fost înființată Monetăria Statului și a fost emisă prima monedă națională a României – *Leul*. La data de 22 aprilie/4 mai 1867 este promulgată *Legea unui nou sistem monetar și fabricarea monedei naționale în România*³ și este adoptat sistemul monetar zecimal bimetalist (aur/argint) al Uniunii Monetare Latine. Din martie 1890 este adoptat sistemul monetar pe baza monometalistă (aur): 1 Leu = 322,6 mg aur 900/1000 sau 290,312 mg aur fin⁴. Introducerea monedei naționale a fost o realizare semnificativă, deoarece în anul 1867 România se afla încă sub suzeranitatea Imperiului Otoman.

Monedele din argint emise în perioada 1866-1947 au fost numeroase. Se poate afirma că argintul a predominat ca metal folosit, cel puțin în timpul domniei regelui Carol I. Primele piese din argint au fost emise în anul 1870⁵, emisiunile continuând în anii 1873, 1874, 1875 și 1876. În perioada 1870-1876 au fost bătute monede din argint cu valoarea nominală de 50 Bani, 1 Leu și 2 Lei. După Războiul de Independență au fost reluate emisiunile monetare din argint.

Începând cu anul 1881, după proclamarea României ca regat, s-a înmulțit numărul monedelor din argint. Astfel, spre exemplu, numai moneda de 5 Lei din anul 1881 a fost bătută în șapte variante diferite. În timpul domniei regelui Carol I, în fiecare an după 1881, au fost emise monede din argint care au avut o valoare nominală constantă de 50 Bani, 1 Leu, 2 Lei și 5 Lei⁶.

Domnia regelui Ferdinand I (1914-1927) nu a cunoscut baterea unor monede din argint. Acest fapt s-a datorat războiului și situației economice în care se afla România. Până în anul 1932, adică în timpul domniei regelui Carol al II-lea, nu au mai apărut monede de acest fel.

În anul 1932 apare moneda cu valoarea nominală de 100 Lei în două variante. În anul 1935 este introdusă moneda de 250 Lei din argint, aceasta urmând a fi din nou emisă în anii 1939 și 1940⁷.

Surprinzător, în timpul celei de-a doua domnii a regelui Mihai I (1940-1947), monedele din argint au fost relativ numeroase. Deși România se afla în stare de război începând cu anul 1941, în același an au fost emise două monede din argint diferite cu valoarea nominală de 250 Lei

¹ Aurică Smaranda, *Mic lexicon numismatic*, Editura Nummus, București, 2004, p. 69.

² George Buzdugan, Octavian Luchian, Constantin Oprescu, *Monede și bancnote românești*, Editura Sport-Turism, București, 1977, p. 253.

³ A. Smaranda, *op. cit.*, p. 48.

⁴ G. Buzdugan, O. Luchian, C. Oprescu, *op. cit.*, p. 253-254.

⁵ A. Smaranda, *op. cit.*, p. 48.

⁶ G. Buzdugan, O. Luchian, C. Oprescu, *op. cit.*, p. 279-299 (cu tabel).

⁷ *Ibidem*.

și o monedă din argint cu valoarea nominală de 500 Lei. Emisiunile au continuat în anii 1942, 1944 și chiar 1946⁸. Valoarea nominală a pieselor din anul 1946 a fost de 25000 Lei, respectiv 100000 Lei. Moneda de 100000 Lei a fost ultima monedă din argint emisă sub sceptrul regilor României.

Toate monedele din argint emise în perioada 1870-1946 au fost destinate circulației și schimbului. Între ele au existat și monede din argint prin baterea cărora s-a comemorat un eveniment: de exemplu moneda de 500 Lei din anul 1941 care a fost emisă pentru a sărbători redobândirea Basarabiei⁹.

Primele monede din argint au fost bătute de Monetăria Statului din București. Pe parcursul perioadei 1870-1946, monedele românești din argint au mai fost emise și de monetării străine, din Paris, Viena, Londra și Hamburg¹⁰.

Metalul preponderent este firesc argintul, în aliaj cu alte metale, cum ar fi: cuprul (cel mai des întâlnit), nichel și zinc. Un caz unic îl prezintă monedele din argint ale anului 1914. Aceste monede au fost bătute dintr-un aliaj de argint cu aur.¹¹

De asemenea, puritatea argintului folosit la baterea monedelor a fost diferită de-a lungul perioadei 1870-1946. Astfel, monedele din argint emise de regele Carol I au avut o puritate de 900/1000 și 835/1000¹². În timpul domniei regelui Carol al II-lea, s-a ajuns la 500/1000, dar și 750/1000 și 835/1000. În sfârșit, domnia regelui Mihai I a cunoscut în prima parte baterea unor monede din argint cu puritatea 835/1000, iar monedele anilor 1944 și 1946 au avut o puritate de 700/1000¹³. Interesant este și gramajul unor monede. Astfel se ajunge și la 25 g/monedă, ceea ce este cu totul deosebit.

Monedele din aur din perioada 1866-1947 au fost monede jubiliare și nu au fost destinate circulației. Prima monedă din aur a apărut în anul 1868 și a fost bătută de Monetăria Statului. Această monedă are valoarea nominală de 20 Lei și a fost emisă cu ocazia înființării Monetăriei de Stat din București.

În timpul domniei regelui Carol I au fost emise numeroase monede din aur, fiecare celebrând un eveniment important. Cele mai reprezentative sunt monedele anului 1906, an în care se împlineau 40 de ani de la urcarea pe tron a suveranului. Cu această ocazie au fost bătute monede din aur cu valoarea nominală de: 12,5 Lei, 20 Lei, 25 Lei, 50 Lei și 100 Lei¹⁴.

Monedele din aur din timpul domniei regelui Ferdinand I au apărut cu ocazia încoronării regelui și reginei la Alba Iulia în anul 1922. Deși anul înscris pe aceste monede este 1922, ele au fost de fapt emise în anul 1927¹⁵. Monedele au valoarea nominală de 20 Lei, 25 Lei, 50 Lei și 100 Lei.

Probabil că cele mai multe și mai semnificative monede românești din aur au fost emise de către regele Carol al II-lea. Astfel, în anii 1939-1940 au fost bătute doisprezece ediții diferite de monede din aur, cu valori nominale diferite. Acești „galbeni” au fost emiși cu ocazia centenarului nașterii regelui Carol I (1839-1939)¹⁶ și a împlinirii a zece ani de la urcarea pe tron a regelui Carol al II-lea (1930-1940).

Tirajul monedelor din aur emise de statul român în perioada 1866-1944 este diferit de la rege la rege. Domnia regelui Mihai I nu a cunoscut decât baterea unei singure monede din aur. Această monedă a fost emisă în anul 1944 și celebra redobândirea nordului Transilvaniei.

Am afirmat mai sus că monedele din aur nu au fost destinate circulației. Dar dacă ar fi să luăm în considerare numărul de monede emise, ar putea fi făcută o încercare de a încadra aceste

⁸ *Ibidem*.

⁹ Heinz Dietzel, *Die Münzen Rumäniens ab 1859*, Erich Pröh Verlag, Berlin, 1980, p. 24.

¹⁰ *Ibidem*, p. 26.

¹¹ G. Buzdugan, O. Luchian, C. Oprescu, *op. cit.*, p. 279-299.

¹² A. Smaranda, *op. cit.*, p. 48.

¹³ G. Buzdugan, O. Luchian, C. Oprescu, *op. cit.*, p. 279-299.

¹⁴ *Ibidem*, p. 279-299.

¹⁵ *Ibidem*, p. 260.

¹⁶ A. Smaranda, *op. cit.*, p. 38.

monede în rândul celor folosite în viața de zi cu zi. Un exemplu îl constituie moneda de 20 Lei din anul 1883 sau moneda de 20 Lei din anul 1890. Ambele au avut un tiraj relativ mare: 150000 respectiv 196000 de exemplare¹⁷.

Conform Constituției din anul 1866 și apoi din anul 1923, suveranul este cel care avea dreptul de a bate monedă. Astfel, majoritatea monedelor avea înscrisă pe revers efigia suveranului aflat pe tron în momentul respectiv. Au fost emise totodată și monede care aveau înscrisă pe revers stema României. O notă aparte fac monedele emise de regele Carol al II-lea, care au avut înscrisă pe stemă și cifrul regal.

Am menționat, de asemenea, că unele monede au fost bătute în mai multe variante: de exemplu moneda de 5 Lei din anul 1881. Diferența între aceste variante poate fi observată pe muchia monedelor sau privind semnele diferitelor monetării înscrise pe monede.

De-a lungul timpului pe muchia monedelor au fost înscrise și anumite lozinci. Cea mai des întâlnită este lozinca Casei Regale a României: *Nil sine deo*. Mai apar însă și alte lozinci: *Patria și dreptul meu* (Carol I), *Muncă, credință, rege, națiune* (lozinca F.R.N. în timpul domniei regelui Carol al II-lea), *Totul pentru țară* (lozinca legionară din timpul domniei regelui Mihai I)¹⁸.

De asemenea, trebuie menționat faptul că, de cele mai multe ori, monedele din metal prețios emise de statul român au fost gravate de către unii dintre cei mai renumiți gravori ai vremii: Kullrich, Stern, Ioana Bassarab, I. Jalea, H. Ionescu. Din munca acestor artiști au rezultat adevărate capodopere numismatice.

Sunt de părere că fenomenul folosirii monedelor din metal prețios ar trebui privit cu atenție. Avem de-a face cu o mentalitate oarecum de „modă veche” în ceea ce privește baterea acestor monede. Fenomenul poate fi generalizat și a fost aplicat aproape în tot spațiul european în perioada 1866-1947. Nu consider că este corect a se afirma că situația economică influențează prea mult acest fenomen. Este vorba mai degrabă de acea mentalitate conform căreia moneda trebuie să fie solidă, din metal prețios, pentru a confirma adevărata ei valoare. Această mentalitate a dispărut (mai ales, în spațiul est-european) odată cu încheierea celei de-a doua conflagrații mondiale. Un exemplu îl constituie România, care după anul 1946 nu a mai emis monede din metal prețios. De abia în anul 1983, adică după aproape patruzeci de ani, au fost emise câteva monede jubiliare din argint și aur. Iar acum, la începutul noului mileniu, monedele din metal prețios care sunt emise de statul român au devenit strict monede de colecție.

De aceea, rămân la ceea ce am afirmat încă de la început, și anume că perioada 1866-1947, atât din punct de vedere numismatic, cât și din punct de vedere al mentalității colective legată de monedă, este una de o frumusețe și importanță deosebită și merită atenția specialiștilor.

VLAD MICLĂUȘ

Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia

GESICHTSPUNKTE DER RUMÄNISCHEN NUMISMATIK. DIE SILBER- UND GOLDMÜNZEN ZWISCHEN 1866-1947

ZUSAMMENFASSUNG

Im Jahr 1866 wird Karl von Hohenzollern-Sigmaringen auf den Thron Rumäniens gerufen und so beginnt eine neue Geschichte des rumänischen Staates. Ein Jahr später wird die erste Nationalmünze geprägt. Die erste Goldmünze erschien im Jahr 1868 und die erste Silbermünze erschien zwei Jahre später (1870).

Die Absicht dieses Werkes ist nur die Silber- und Goldmünzen die zwischen 1866-1947 geprägt wurden, zu präsentieren. Es werden zuerst die Silbermünzen zwischen 1870-1946 und danach die Goldmünzen zwischen 1868-1944 präsentiert. Der Leser kann auch verschiedene Einzelheiten der Heraldik und Prägungstechnik herausfinden.

¹⁷ G. Buzdugan, O. Luchian, C. Opreșcu, *op. cit.*, p. 279-299.

¹⁸ *Ibidem*.